

**Verslag platformdag 2017
Internationalisering Religieuze Instituten (IRI)**

**op donderdag 21 april 2017
in het klooster te Tilburg van de
Dochters van O.L. Vrouw van het H. Hart**

OCHTENDGEDEELTE: Do's & Dont's van internationalisering
--

Het onderwerp tijdens het ochtendgedeelte is 'Do's & Don'ts van internationalisering - voortschrijdende inzichten'. Een aantal religieuze instituten heeft inmiddels decennialange ervaring met het internationaliseringsproces binnen hun gemeenschap. Vandaag staat de vraag centraal: Welke lessen heeft men, misschien met vallen en opstaan, geleerd? Wat heeft goed uitgepakt, wat niet? Het gaat er tijdens deze platformdag dus vooral om van elkaar te leren en zo te voorkomen dat instituten die nu leden uit het buitenland uitnodigen het wiel moeten uitvinden. Direct betrokkenen zullen vanuit eigen ervaringen adviezen meegeven.

In het middagedeelte komt de Nederlandse wet- en regelgeving ter sprake. Een aantal deelnemers heeft van tevoren vragen die men graag aan de orde wilt stellen toegestuurd. Die vragen zijn voorgelegd aan Marcel Reurs en Thomas van Houwelingen van advocatenbureau Everaerts en Janneke Doe van de KNR.

Zuster Mary Ringnalda, voorzitter van de werkgroep IRI opent met een gebed:

*Goede God,
U vertrouwt ons aan elkaar toe
om samen na te denken over
voortschrijdende inzichten in
de internationalisering in onze Congregaties.
Schenk ons Uw Geest van wijsheid, vrede en vreugde
die ons vertrouwen geeft.
Schenk ons Uw Geest van geduld
die ons moed geeft wanneer wij zoeken en niet direct vinden.
Schenk ons Uw Geest van goedheid en liefde
die ons dankbaar maakt om onze voorgangers
in wiens voetspoor wij verder willen gaan.
Laat Uw Geest ons nooit verlaten,
maar bewaar ons in Uw liefde.
Dat vragen wij U door de voorspraak van Maria,
Zetel der Wijsheid.
Amen.*

Eerste themaronde: begeleiding

Begeleiding is uiteraard een belangrijk punt. Begeleiding allereerst van de buitenlandse religieuzen die hier aankomen en geconfronteerd worden met een andere cultuur, een andere kerk, een andere invulling misschien ook van religieus leven. Maar ook begeleiding van de ontvangende gemeenschappen, die worden geconfronteerd met soms grote veranderingen in het gemeenschapsleven.

Inleiding Martin van Moorsel CSSp

Martin van Moorsel is provinciaal overste van de Spiritijnen.

De Congregatie van de H. Geest in Nederland telt momenteel 9 buitenlandse missionarissen en ze verwacht de komende tijd nog 4 of 5 anderen. Ze zijn afkomstig uit Nigeria, Kameroen, Congo-Kinshasa, Congo-Brazzaville, Angola, Ghana en Kenia. Zij zijn de stuwende krachten van onze missionaire gemeenschappen in Eindhoven, Rotterdam, Heerenveen en Berg en Dal. Een van hen is lid van het provinciaal bestuur.

We streven ernaar om over een aantal jaren buitenlandse medebroeders te hebben om onze missionaire gemeenschappen van voldoende medebroeders te kunnen voorzien en om nog een of twee gemeenschappen te kunnen starten.

Ook voor de leefbaarheid van die gemeenschappen zal het nodig zijn dat zij voldoende in aantal zijn. Dan denk ik aan interactie, uitwisseling en verplaatsing van medebroeders, bestuur en diensten in de provincie, sabbatperiode etc.

Mijn missionaire ervaring

Dat er voor nieuwe missionarissen begeleiding nodig is, zal iedereen wel beamen. Missionarissen in ons midden hebben indertijd zelf ervaren wat het zeggen wil door een gastvrije gemeenschap ontvangen te worden en door medebroeders ingeleid te worden in de gewoonten en gebruiken van het land. Mijn oudere medebroeders hebben mij indertijd een richting gewezen en een basis gelegd voor mijn verdere missionarisleven in Kameroen en later in Nederland.

Welk type missionaris!

Allereerst lijkt het mij belangrijk dat de zendende provincie goed nadenkt over welk type medebroeder geschikt is voor een uitzending. Dat het iemand is die openstaat voor een andere cultuur, kwaliteiten heeft die nodig zijn om te kunnen integreren. Ook iemand die bereid is en gemotiveerd om een missionair avontuur aan te gaan en zich te engageren in het gemeenschappelijk missionair project van de ontvangende provincie. Iemand die niet bang is om in de harde realiteit van een geseculariseerde samenleving te gaan werken.

Vorbereiding op een missie in Nederland

De voorbereiding zou al moeten beginnen tijdens hun opleiding in hun land van herkomst. Ze komen immers te staan voor een complexe taak, die begint met het leren van de Nederlandse taal, met het wegwijs worden in de Nederlandse kerk en samenleving en samen met oudere Nederlandse medebroeders één gemeenschap te vormen. Een goede voorbereiding op hun missie in Nederland kan teleurstellingen voorkomen.

Over het algemeen zijn onze huidige opleidingshuizen al internationaal. En op ons laatste Algemeen Kapittel (2012) is besloten dat studenten tijdens hun opleiding twee jaar lang stage moeten lopen in een interreligieuze samenleving en in een andere cultuur. Onze ervaring is dat nieuwkomers na zo'n stage gemakkelijker integreren.

Begeleiding: proces van integratie

Onze ervaring met buitenlandse medebroeders is over het algemeen positief te noemen. De meesten weten hier hun weg te vinden. Zij doen goed werk. Maar, zeker in het begin, hebben enkelen weleens de neiging vast te houden aan het beeld van de kerk en de maatschappij van het land waar ze vandaan komen.

Ook kunnen ze allergisch reageren als ze over begeleiding of stagelopen horen. Ze hebben net hun opleiding afgesloten en gaan er van uit klaar en uitgerust te zijn voor hun missionaire taak. Het gaat echter niet om 'begeleiding' van een leer- of vormingsproces, maar om een persoonlijke begeleiding, om begeleiding van de taalstudie, van de kerkelijke en maatschappelijke inburgering in de breedste zin van het woord. En niet te vergeten om een wederzijds acceptatieproces binnen de ontvangende gemeenschap en provincie.

De beginperiode kan voor nieuwkomers soms erg complex zijn. Er is zo veel dat anders is: de taal, het klimaat, de eetgewoontes en het voedsel, de manier van aanvoelen, het liberale denken, de manier waarop beslissingen genomen worden, de directheid, doelgerichtheid en zakelijkheid. Ja zelfs de beleving van het gemeenschapsleven, de manier van bidden, de gastvrijheid, de plek van de eigen familie, het gezag, het omgaan met geld en het eigen verleden. Ze komen uit een cultuur waar ze leven in een web van relaties, terwijl ze hier belanden in een individualistische wereld, van privacy, van niet gekend zijn. Terwijl ze in eigen land gekend zijn bij naam en het gevoel hebben nodig te zijn, krijgen ze hier het gevoel overbodig te zijn, niet gekend in wie ze zijn en wat ze allemaal al gedaan hebben. Een pijnpunt voor hen is zeker steeds de vraag te moeten beantwoorden: 'Wat kom je hier eigenlijk doen? Ben je niet harder nodig in je eigen land, hier is toch geen armoede?!

De overstap naar onze sterk gesecculariseerde samenleving is voor de meesten van hen zonder meer moeilijk. Hun identiteit als priester, zuster en broeder lijkt in het geding te komen. Ze moeten het beeld van hun religieuze status loslaten, want daar hebben ze in Nederland geen behoefte aan. Wat in hun eigen land zeker leek, is dat hier niet meer. Van polarisatie in de kerk, van liberale opvattingen over allerlei religieuze, maatschappelijke en sociale kwesties begrijpen ze weinig of niets.

Hun opstelling daaromtrent kan aanvankelijk weleens wat negatief zijn. Maar als ze hier missionair en pastoraal werk willen gaan verrichten dan zullen ze moeten leren hun soms wat negatieve opstelling t.a.v. de Nederlandse cultuur en kerk, gewoonten en gebruiken bij te stellen. Hun integratieproces begeleiden is dan ook broodnodig.

Theo Vergeer zei in een van de bijeenkomsten van Kleurrijk Religieus leven heel terecht: "Als vreemdeling heb je alleen maar 'levensvatbaarheid' als je zelf relaties gaat maken met 'het hier' waar je nu bent, en met respect kennis maakt met de omgeving waar je bent aangeland"(KRL 2003). Treed naar buiten! Leer te houden van het land waar je woont. Sluit je niet op in je eigen kleine wereldje.

Een buitenlandse missionaris gaf dat integratieproces aldus weer: "Hier gekomen was het een proces van loslaten. 'Missie met legen handen', klinkt wel mooi, maar kost veel energie en

tranen.” Een medebroeder uit Congo die sinds enkele jaren in Charleroi werkt schreef vorige maand: “Het is een hele uitdaging om te integreren in een lokale cultuur, om beter te begrijpen en begrepen te worden. Een Afrikaans spreekwoord zegt: ‘Een boomstam mag nog zo lang in het water liggen, hij zal nooit veranderen in een krokodil’. Ik denk dat dit evenzo voor mij geldt. Vandaar dat ik er heel veel moeite voor moet doen.” (Norbert Kitoumou)

Een groot knelpunt zijn de verblijfs- en werkvergunningen voor buitenlandse religieuzen. Het kan veel irritaties en frustraties oproepen. Bij aankomst verwachten ze immers dat ze aan de slag kunnen, maar al snel komen ze erachter dat hier alles volgens de wet geregeld moet worden, en dat ze pas een werkvergunning kunnen krijgen als ze een staatsexamen Nederlands behaald hebben en geslaagd zijn voor hun maatschappelijke inburgering.

Begeleiding tijdens de taalstudie

Al enkele jaren volgden onze buitenlandse medebroeders een intensieve cursus Nederlands aan het taleninstituut van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Maar langzaamaan kregen we het vermoeden dat de overgang van hun land naar de universiteit voor sommigen iets te groot is, en dat het tempo van de taalcursus voor sommigen wat te snel gaat. Vandaar dat we besloten de nieuw gekomen medebroeders de eerste paar maanden van hun verblijf in onze gemeenschap in Gennep te laten wonen. Ze kunnen zo kennis maken met een Nederlandse gemeenschap, waar een medebroeder en een taalmaat van buiten hen dagelijks taallessen geven. Pas daarna gaan ze vanuit onze gemeenschap in Berg en Dal naar de universiteit om de taalcursus te volgen. Het positieve daarvan is dat de laatste twee nieuwkomers bij de intake op de universiteit te horen kregen dat hun Nederlands al van dien aard was dat ze niveau A1 van de taalstudie konden overslaan en met niveau A2 konden beginnen. Erg hoopvol, maar bij een volgende kan het al weer anders zijn en moeten we ons systeem weer aanpassen.

Het belang van het leren van de Nederlandse taal kan niet genoeg worden benadrukt.

‘Verstaanbaarheid’ is een heel praktisch probleem waar ze tegenaan lopen, zei Mgr. de Korte. De taal is wezenlijk en voor een groot deel de basis van het werken en samenleven – voor het zich thuis voelen – in Nederland. Maar behalve taalvaardigheid moet de nieuw gearriveerde missionaris ook liefde en begrip hebben voor de mensen zoals hij ze hier tegenkomt.

Persoonlijke begeleiding

Het is raadzaam om een oudere medebroeder (van buiten de gemeenschap) die ervaring heeft op het vlak van interculturele communicatie aan te stellen als persoonlijke begeleider, met wie de nieuwe medebroeder kan bespreken wat hij op zijn hart heeft, wat hem deugd doet of waar hij tegenaan loopt zonder dat van dat gesprek iets naar buiten hoeft te komen. Ik noem het maar een praatpaal.

Vrij kort na aankomst bespreken we met de nieuw gekomen medebroeders een aantal praktische zaken over hoe we het gemeenschapsleven beleven, hoe zaken geregeld zijn, welke taken er zijn, wat van hen verwacht wordt ook wat betreft taalstudie, inburgering, wat ze volgens de IND wel of niet mogen.

Het is nodig goed naar hun eerste ervaringen te luisteren, maar we hebben ook de ervaring dat we naar hen toe duidelijk moeten zijn in wat wij van hen verwachten. Ook hebben ze op z’n tijd aanmoediging en bevestiging nodig, zodat ze ook voelen dat ze gewaardeerd worden en dat ze het goed doen.

Begeleiding vanuit de gemeenschap

Mijn ervaring is ook dat de gemeenschap regelmatig rond de tafel moet gaan zitten om samen het wel en wee van hun leven met elkaar te bespreken, ieders missionaire en pastorale visie etc. Belangrijk is dat er ruimte en openheid is voor moeilijke en soms pijnlijke kwesties en misverstanden. Zeker in het begin ontstaan er vrij gemakkelijk misverstanden, vaak veroorzaakt door de nog gebrekkige taalkennis of onbegrepen grapjes, soms ook door onze directheid van spreken en niet te vergeten door het verschil in leeftijd. Af en toe kan de aanwezigheid van een externe begeleider bij dit gesprek wonderen doen.

Begeleiding op niveau van de Provincie

Een paar keer per jaar komen alle leden van onze vier missionaire gemeenschappen bijeen samen met het provinciaal bestuur, waarin het leven in de gemeenschappen en hun werkzaamheden worden geëvalueerd, alsook onderwerpen en zaken die te maken hebben met hun pastorale en missionaire werkzaamheden. Door deze bijeenkomsten wordt langzaam ook ons beleid ontwikkelt over de toekomstige missie van Spiritijnen in Nederland.

Een lid van het provinciaal bestuur is verantwoordelijk voor wat de missionaire gemeenschappen betreft. De toekomst van onze missie in Nederland heeft een belangrijke plaats op de agenda van bestuursvergaderingen en eilanddagen (taalcursus, verblijfsvergunningen, inburgering, missionaire vorming enz.).

Begeleiding op Europees niveau.

Alle jonge medebroeders die in Europa werken, nemen de eerste twee jaar van hun aanwezigheid deel aan een Europese bijeenkomst die jaarlijks in een land gehouden wordt. In deze bijeenkomst delen zij hun ervaringen en wordt een onderwerp besproken dat voor hen actueel is. Deze groep is deze week bijeen in het Bezinningscentrum Emmaus in Helvoirt.

Overleg met KNR en andere congregaties:

Allereerst is er de KNR/ CMBR-werkgroep: Internationalisering Religieuze Instituten (IRI) die jaarlijks deze platformbijeenkomst organiseert om de provinciale oversten te adviseren en beleidsmatig te ondersteunen m.b.t. het proces van internationalisering.

Verder is er de werkgroep BEMIN (Beraad Missionarissen in Nederland) onder leiding van het NIM. Aan dit beraad nemen deel: SVD, MSC, SMA, MILL-HILL, CSSP; de zusters Dienaressen van de H. Geest doen mee op een lager pitje. Dit beraad wisselt ervaringen uit en bespreekt onderwerpen omtrent buitenlandse missionarissen en missie in Nederland, zoals: missionair pastoraat, migrantenpastoraat, vorming en begeleiding, kloof oud/jong, enz. Zo is o.a. de Leergang Kerkelijke Inburgering van het NIM tot stand gekomen. Deze beoogt buitenlandse missionarissen bekend te maken met de geschiedenis en actuele situatie van religie, kerk en missie in Nederland. Verder hebben we de laatste paar bijeenkomsten gewerkt aan het formuleren van een aantal criteria voor de start van een missionaire gemeenschap in dienst van de lokale kerk.

Ik wil hier wel even vermelden dat ik het spijtig vind dat o.a. PIN de inzet van buitenlandse missionarissen eerder een restauratie van een klerikale kerk vindt dan vernieuwend, terwijl de congregaties die er mee begonnen zijn het juist wel vernieuwend en een verrijking vinden, een herleving van missie in Nederland. Lange tijd heeft ook onze Congregatie gedacht; geen

parochiepastoraat. Nu beseffen we dat interculturaliteit juist een uitdaging betekent voor kerk en samenleving in Nederland.

Internationale en interculturele gemeenschap een uitdaging!

Wanneer men een gemeenschap internationaliseert zal daar allereerst draagvlak voor moeten zijn en de scherpe kantjes van weerstand ervan af moeten zijn. Een Engelse medebroeder, Tony Gittins, heeft hierover interessante dingen geschreven, die ik in het kort met u wil delen. Ze hebben mij wat meer inzicht over een interculturele community gegeven.

Hij schrijft: “Het is duidelijk dat intercultureel samenleven een complexe zaak is. Maar het is mogelijk. En men zou het eerder moeten verstaan als een uitdaging die moet worden aangegaan dan als een probleem dat moet worden opgelost. Als een interculturele gemeenschap op een negatieve manier verstaan wordt, zal het mensen afschrikken. Maar als het positief wordt verstaan, als een evangelische oproep om het ‘één van hart’ te beleven, dan kan het een bemoedigend teken zijn voor een gepolariseerde wereld, die van zichzelf vervreemd is. Het voorbeeld van christenen die intercultureel samenleven zal veel overtuigender zijn dan alle gepraat over de naastenliefde. Maar juist zoals men geen nieuwe wijn in oude zakken kan doen, kan men geen interculturele gemeenschap opbouwen door eenvoudigweg oud materiaal te recyclen of door op onkritische wijze te werk te gaan met oude beproefde veronderstellingen.”

Pater Gittins onderscheidt drie vormen van missionaire interculturele gemeenschappen:

Het klassieke model: nieuwe buitenlandse leden worden verwelkomd in gemeenschappen die grotendeels monocultureel zijn, met haar gevestigde regels en verwachtingen, gerechten en gebedsvormen. Dit klassieke model heeft als onuitgesproken boodschap: ‘Kom, voeg je bij ons en deel onze manier van leven.’

Het tweede model heeft zich ontwikkeld onder invloed van Vaticanum II en het toenemen van het aantal religieuzen van buiten de Euro-Amerikaanse wereld. Haar boodschap is: ‘Kom, voeg je bij onze gemeenschap en help ons om intern en internationaal meer gedifferentieerd te worden. Dit inclusieve/ insluitende model is een stap vooruit: er is namelijk de wil om naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren en niet alleen om te spreken en te onderrichten. Toch blijkt dit model onvoldoende, als de wezenlijke elementen van de religieuze levensstijl (armoede, gemeenschap, leiderschap en betrokkenheid van de leden op elkaar) niet steeds kritisch onder de loep worden genomen door de community. En als niet ieder lid geraakt wordt door de aanwezigheid van anderen die cultureel verschillend zijn.

Het derde model: interculturele gemeenschappen. Als je een interculturele community wilt opbouwen, dan moeten de leden daarvan zich engageren in een gezamenlijke zoektocht die tot de ontdekking van elkaars cultuur leidt, door dialoog en persoonlijke studie. Het moet hen brengen tot de nodige aanpassingen om te komen tot wat in feite een nieuwe cultuur is, een nieuwe religieuze cultuur, waarin iedereen ‘thuis’ is. Wederzijds vertrouwen en respect zijn daarvoor wezenlijke elementen, zoals ook ieders openheid tot bekering en verandering, met name ten opzichte van ‘onverloste’ elementen in eigen cultuur en inzichten, die in alle culturen bestaan. Samenleven in een interculturele community vraagt van alle leden een voortdurende transformatie en een proces van vernieuwing.

Het derde model heeft dan ook als boodschap: ‘Breng je culturele en religieuze waarden, je stem en je autonome zelf mee en help ons om samen een nieuwe gemeenschap te bouwen’.

Interculturele gemeenschappen zullen zich geleidelijk aan ontwikkelen, en niet zonder pijn, naarmate de individuen leren de onderlinge verschillen te respecteren en op waarde te schatten, en leren te appreciëren dat verschil in principe goed is, omdat God verschillen geschapen heeft en zag dat het goed was. De culturele breuklijn zal zichtbaar worden telkens als we aan 'Ik' de voorkeur geven boven 'jij', en we 'de ander' niet zien als een naaste.

Een geïntegreerde interculturele gemeenschap kan volharden, zo zegt mijn Engelse medebroeder, als ze durft te leven uit het geloof in God, als ze gemotiveerd is door het charisma van de congregatie en zich inspant om een afstraling te zijn van de zending van Jezus. Daar is een gemeenschappelijke geest en een missionair engagement. In zulke gemeenschappen kan de meerwaarde van ieders eigen culturele inbreng tot zijn recht komen, niet alleen buitenshuis maar allereerst binnen de eigen gemeenschap.

AANBEVELINGEN

- Nieuwe buitenlandse missionarissen nemen niet automatisch de missionaire werkzaamheden van hun Nederlandse medebroeders over of voeren ze niet op dezelfde manier uit. Zij hebben een andere bagage dan hun Nederlandse collega's. Zij moeten nog beginnen, hun weg nog zoeken en zelf ervaringen opdoen. Daarbij is begeleiding en ondersteuning zeer noodzakelijk. Zonder begeleiding lopen ze het risico alle kanten uit te gaan of verloren te lopen.

- Een Afrikaans spreekwoord zegt: 'Een boomstam mag nog zo lang in het water liggen, hij zal nooit veranderen in een krokodil'. Ieder mens is uniek en verschillend. Integratie vraagt geduld en tijd, is een wederzijds proces van beter begrijpen en begrepen worden.

- Leden van eenzelfde gemeenschap, die zijn verenigd door eenzelfde geloof en een gemeenschappelijke roeping en visie delen, zijn geroepen tot meer dan simpelweg multicultureel samenleven. Ze zijn tot interculturaliteit geroepen, om in een gezamenlijke inzet uit die culturele diversiteit in hun gemeenschap iets nieuws te scheppen. En wel een 'thuis' waar eenieder, zonder de kern van zijn eigen cultuur te verliezen, bereid is uit zijn eigen 'comfortzone' te treden en zich te laten veranderen door de aanwezigheid van de ander.

Inleiding Jean-Pierre Akueson SVD

Jean-Pierre is afkomstig uit Togo en woont nu zo'n vijf jaar in Nederland. Hij is overste van de SVD-gemeenschap in Nieuwegein en als zodanig ook lid van de begeleidingscommissie van de SVD. Verder is hij erg actief op het vlak van Gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping. Hij is lid van de gezamenlijke JPIC-groep van SVD en SSpS en maakt deel uit van het AEN.

“Geen mens is een eiland, geheel op zichzelf” zei John Donne. Als mensen en vooral als religieuzen zijn wij geroepen om in gemeenschap te leven. Dit soort van leven is een 'give and take'. Binnen de SVD maken we onderscheid tussen begeleiding in een groep (hiervoor hebben we een begeleidingsgroep - BG) of persoonlijke begeleiding (dit noemen we BG – individuele begeleiding).

In Lukas staat een vers die van toepassing is bij begeleiding. Jezus sprak: “Kan een blinde een andere blinde de weg wijzen? Nee, want dan vallen ze samen in een kuil. En een leerling weet

niet zo veel als zijn leraar. Pas als een leerling alles geleerd heeft, weet hij net zo veel.”
(Lucas 6, 39)

Ook al zijn we priesters, en hebben we een lange opleiding achter de rug; wanneer we hier komen moeten we heel veel leren. Na aankomst van een nieuwe missionaris wordt een begeleider aangesteld, die als compagnon in gesprek blijft met hem. Elk persoon is uniek. Elk persoon maakt fouten. Zowel de buitenlandse leden als de Nederlandse leden moeten openheid, geduld en tolerantie tonen.

Eerste indrukken zijn voor de nieuwkomers belangrijk. De gevoelens van de eerste periode blijf je met je meedragen. In de beginperiode heeft hij een buitengewoon negatieve ervaring opgedaan in een parochiekerk in Utrecht. Hij ging na de mis kennis maken met de Nederlandse parochiepriester en stelde zich voor als SVD'er en priester. De reactie van de Nederlandse priester: 'You Africans only come here for the money!' Jean-Pierre was zo gechoqueerd door deze reactie dat hij op stel en sprong zijn biezen wilde pakken en terug keren naar Togo. Zijn Nederlandse medebroeder heeft hem sterk gesteund en uitgelegd dat niet alle Nederlanders zo racistisch zijn.

Steun en bemoediging zijn, zeker in de beginperiode, buitengewoon belangrijk voor de buitenlandse leden.

AANBEVELINGEN

- Zorg voor een goede communicatie. Die vindt niet alleen plaats met woorden, maar ook met houding en levenswijze. Hartelijkheid is belangrijk. In een religieuze gemeenschap zijn we geen 'buren' maar broeders en zusters van elkaar.
- Evalueer regelmatig. Soms is al dat vergaderen irritant. Maar toch is evalueren belangrijk in het proces van thuis raken bij elkaar.
- Helpen is niet: iemands plaats innemen. Laat mensen zelf hun weg gaan.
- Geef de nieuwe missionarissen enige ervaring in missie en pastoraat mee voordat ze hier komen.

Tweede themaronde: priesterreligieuzen en pastoraat

Priesterreligieuzen die vanuit het buitenland naar Nederland komen, blijken in de meeste gevallen behoefte te hebben aan een parochie als 'thuisbasis'. Dat staat enigszins op gespannen voet met de visie en verwachtingen van de Nederlandse medebroeders ten aanzien van de invulling van hun missie in Nederland. Hoe gaan congregaties met die spanning om?

Inleiding p. Herman Wijtten SVD

Herman Wijtten woont al vele jaren in de internationale gemeenschap van de SVD in Nieuwegein. De SVD heeft momenteel zo'n 14 leden uit andere landen, die wonen in Nieuwegein, Den Haag, Duivendrecht en Schiedam.

Toen de SVD in 1981 een nieuwe missionaire gemeenschap begon in Nieuwegein, waren er vier Nederlandse gemeenschapsleden. Ze gingen op zoek naar missionaire uitdagingen. Ze kwamen in contact met allerlei problematieken: mensen met psychische stoornissen, echtscheidingen, vluchtelingen. Mensen konden enige tijd meeleven in de gemeenschap. De keuze van de gemeenschap was nadrukkelijk om niet in het parochiepastoraat te werken. Wat

wij deden ging helemaal buiten diocesane en parochiële structuren om. De bisschoppen waren niet zo geïnteresseerd in wat wij deden. Inkomsten waren geen probleem in die tijd.

Maar voor de nieuwe broeders die kwamen was en is contact met de lokale kerk heel belangrijk. Het was voor hen onbegrijpelijk dat wat wij deden grotendeels gebeurde buiten de lokale kerk om. Daar hadden wij helemaal niet bij stil gestaan.

Wanneer je aan de rand van de samenleving werkzaam bent in missie, blijf je in zekere zin een ‘randfiguur’. De nieuwe missionarissen hebben sterk de behoefte bij de kerk te horen; ook sterk de behoefte om te werken binnen een structuur. Ze zijn opgeleid als priester en willen hun priesterschap vorm geven in pastorale taken. Lang niet allen hebben ervaring opgedaan met het werken in de maatschappelijke marge.

Wanneer ze gaan werken in het parochiepastoraat is dat een sterke aansporing om de taal goed te leren. Je wordt geaccepteerd als je verstaanbaar bent. Verder is een parochie ook een goede plek om thuis te raken in de cultuur van het land, ook de religieuze cultuur. In het begin kost dat soms de nodige begeleiding. Ik heb een keer een kerstpreek van een medebroeder helemaal om moeten werken, opdat de boodschap acceptabel zou zijn voor de gemeente. Het is essentieel dat de nieuwe leden zich kunnen aanpassen aan de parochiegemeenschap en de cultuur en achtergrond kennen en begrijpen. De introductie daarin moet beter.

Nu we verschillende parochies onder onze hoede hebben, proberen we wel steeds aan te geven dat een SVD-parochie missionair moet zijn: met aandacht voor de armen, voor dialoog. Dit is is geen eenvoudig proces. Al gaande leren we. De apostolische brief van paus Franciscus over missionair kerkzijn is erg behulpzaam hierin.

Inleiding p. John Onoja CSSp

Pater John is Spiritijn. Hij is afkomstig uit Nigeria en woont in Eindhoven. Daar maakt hij deel uit van het Missionair Team van de Spiritijnen.

Ik ben in 1997 ingetreden bij de Spiritijnen. Ik heb mijn priesteropleiding in Ghana en Nigeria gevolgd en heb aansluitend twee jaar stage gelopen in Algerije (een islamitisch land in het Noorden van Afrika). Na het afronden van mijn priesteropleiding werd ik in 2008 tot priester gewijd en ben eind 2009 naar Nederland gekomen. Ik woon in onze Spiritijnse gemeenschap in Eindhoven. Ik ben de verantwoordelijke pastor voor twee kerken en voor de Engelstalige gemeenschap van de Sint Jorisparochie in Eindhoven.

Wij zijn gevormd om in de parochie te werken en sacramenten te bedienen. Onze opleiding is sterk gericht op het basispastoraat. Beslissingen in Afrikaanse parochies komen meestal van de priester. Maar hier in Nederland gaat het over samenwerken en communicatie. Alles moet op tafel komen. Mensen zijn direct. Daar zijn we niet aan gewend.

Je moet de taal leren: begrijpend lezen, luisteren verstaan en schrijven. Taal is de eerste prioriteit. Een taal leren vraagt veel inspanning en uithoudingsvermogen.

Na 10 tot 12 jaar in het seminarie moet je opnieuw beginnen in Nederland. Je moet wennen aan Nederlandse gewoontes, aan het weer, klimaat, aan de geseculariseerde wereld. Het eten: stamppot, aardappelen, broodmaaltijden. Je moet fietsen, terwijl fietsen in mijn land eigenlijk alleen voor arme mensen is. In Nederland fietst iedereen, ook Mark Rutte.

Mijn ervaring in het pastoraat

In thuis- en daklozenwerk in Eindhoven. Daar begon ik in 2010 als vrijwilliger. Ik kreeg er contact met gewone mensen. Soms kreeg ik heel rare vragen: ‘Ben je een vluchteling? of ben je echt een priester?’ Mensen vragen zich af: Als je priester bent, dan waar is je parochie? Ik voelde me thuis bij deze mensen.

In de parochie. Ik werk fulltime met Engelstalige en Nederlandstalige parochianen, met als aandachtsgebied de kerkwijken Gestel en Strijp. Er is de Nederlandse, vergrijzend kerk, waar de bezoekers merendeels met grijze haren zijn. Alles moet daar op tafel komen en worden besproken. Orde. En er is de Engelstalige kerk, een actieve levende kerk met jonge mensen. Heel internationaal: studenten, expats, jonge gezinnen. Spontaan. Veel dingen worden gewoon gedaan, zonder dat er wordt vergaderd.

Ik probeer om de generatiekloof te overbruggen. Af en toe hebben wij een gezamenlijk viering, met Pinksteren. Iedere generatie heeft waardevolle levenslessen en wij kunnen van elkaar leren.

Vier fasen van een buitenlander

- *Honeymoon:* alles gaat goed, je geniet van alle nieuwe indrukken. Ook een neiging om internet, skype, social media te gebruiken. Dat is een risico voor de studie van de taal en het contact met de lokale gemeenschap.
- *Crisis:* meestal komt er vervolgens een tijd dat je een crisis doormaakt. Taalles, secularisatie, fietsen, brood eten, het weer, de vraag: ‘Heb ik wel de juiste keuze gemaakt? Ik moet terug.’ Verdrietig, stilte en eenzaam. Je sluit jezelf op.
- *Herstel:* je aanvaardt je nieuwe situatie, probeert de positieve kant te zien.
- *Aanpassingen:* je kunt de taal begrijpen, beter omgaan met mensen. Relaxen.

Geloof in Nederland

Geloof is niet alleen voorin de kerk zitten, maar ook iets doen voor anderen. Dat is volop aanwezig in Nederland. Bijvoorbeeld in de vrijgevigheid van mensen voor giro 555 en in hun vrijwilligerswerk voor de voedselbank.

AANBEVELINGEN

- Geduld: het kost veel tijd om hier je weg te vinden en je thuis te voelen.
- Flexibiliteit en open staan. Zonder deze kwaliteiten redt je het hier niet.
- Parochiegemeenschap. We hebben een plek nodig om onze missionair taken uit te voeren. Binnen een kerk is dat veel makkelijker.

Derde themaronde: mogelijkheden en beperkingen voor vrouwelijke religieuzen

Broeders en zusters uit het buitenland kunnen geen betaald werk verrichten in het pastoraat. Dat beperkt hun mogelijkheden. Wat voor soort taken nemen ze wel op zich?

Inleiding zuster Melina Polo SSpS

Melina Polo is afkomstig uit de Filippijnen en al zo'n 25 jaar in Nederland. Ze heeft een brede ervaring in het pastoraat en binnen allerlei diaconale projecten. Een aantal jaar geleden is ze gekozen als provinciaal overste.

Als congregatie Missiezusters Dienaressen van de Heilige Geest (SSpS) zijn wij een internationale congregatie. Onze stichter, de Heilige Arnold Janssen, heeft van het begin af aan gewild dat onze missionarissen overal ter wereld uitgezonden zouden worden. In 1991 begon de Nederlandse Provincie van de SSps met deze internationalisering. Als eerste buitenlandse missionaris kwam ik op 4 september vanuit de Filippijnen naar Nederland.

Het is noodzakelijk dat de nieuwe missionaris de taal goed leert. De ontvangende provincie heeft als opdracht hiervoor zorg te dragen. Onze nieuwe missionarissen volgen hiervoor een uitgestippeld programma:

- Basis Nederlands – Vught (Jeroen Bosch Taal Instituut), 2 á 3 maanden
- Vervolgniveau – in Tilburg of elders: NT 1
- Gevorderden niveau – NT 2 aan de Universiteit Leiden

De opzet is dat zij de taal beheersen. Want dit is de sleutel van hun missionaris zijn: het is van belang dat je kunt communiceren met de mensen waarmee je leeft. Zij moeten in staat zijn het taalexamen te doen en het inburgeringsdiploma te halen. Dit is belangrijk voor verdere studies. Ook voor de aanvraag voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde na vijf of tien jaar.

Terwijl ze bezig zijn met hun studie regelen we ook hun verblijfsvergunning. Normaal gesproken schakelen we voor de eerste aanvraag de hulp in van het advocaten kantoor Everaerts. Daarna regelen we zaken zelf, zolang we de juiste IND-formulieren hebben.

Wat de verdere studie betreft: We zorgen ervoor dat de zusters kunnen studeren door eerst cursussen te volgen. Ze doen dit op grond van waar hun interesses liggen: pastoraal werk, maatschappelijk werk, theologie, boekhouding, computer enz. Door deze studie leren ze ook de taal beter en leren ze meer over de situatie van de Nederlandse kerk en samenleving.

Via vrijwilligerswerk, via vergaderingen of bijeenkomsten komen de zusters steeds meer in contact met mensen. We moedigen hen aan erop uit te trekken.

Wat betaald werk betreft: voor ons vrouwelijke religieuzen is het moeilijker dan voor priesterreligieuzen om aan een betaalde baan te komen. We doen praktisch alleen vrijwilligerswerk. In feite komt er, zodra de zuster een verblijfsvergunning krijgt, een vervolgbrief van de IND. Daarin herinneren zij onze congregatie eraan dat wij de werkgever zijn en dat de zusters uit het buitenland alleen maar binnen onze congregatie mogen werken. Onlangs hebben we een brief van de IND. Daarin stond:

“VOORWAARDEN VOOR HET VERRICHTEN VAN ARBEID IN LOONDIENST: Aan u wordt toegestaan arbeid te verrichten bij de hieronder genoemde werkgever: MISSIEZUSTERS DIENARESSEN VAN DE HEILIGE GEEST.”

We interpreteren dit dat onze zusters niet mogen solliciteren bij andere werkgevers, hoewel hiervoor wel mogelijkheden zijn. Onze ‘jongere’ zusters - meestal afkomstig uit India, Indonesië en de Filippijnen - vragen zich af: ‘Waarom mogen wij niet werken buiten onze congregatie? Mogen we nooit een betaalde baan hebben?’

Een combinatie van vrijwilligerswerk en parttime betaalde baan zou fijn zijn. Het betekent toch iets voor je als je een betaalde baan krijgt. Niet zozeer alleen om het salaris, maar om je eigenwaarde als mens/persoon, vooral als je nog in de ‘*prime of your life*’ bent.

AANBEVELINGEN

- Taal: goed aandacht aan besteden/serieus nemen
- Kerk en samenleving in Nederland goed leren kennen / effectief aanpassen aan de Nederlandse cultuur door mee te doen met activiteiten binnen en buiten de congregatie
- Verdere studies volgens de interesse/capaciteiten/talenten van de betreffende zuster wanneer ze de taal al beter beheerst.
- We geven hen de kans om zich te engageren in sociaal-pastoraal werk waar ze zijn.
- Hen voorbereiden en klaarstomen om leidinggevenden te worden in de toekomst.

MIDDAGGEDEELTE: Nederlandse wet- en regelgeving m.b.t. de komst van buitenlandse religieuzen

Zr. Mary heet welkom aan Marcel Reurs en Thomas van Houwelingen van advocatenbureau Everaerts en Janneke Doe als juriste van de KNR. Beide heren hebben een power-point samengesteld en zullen ingaan op vragen die vooraf zijn gesteld. Zij spreken tevens over nieuwe ontwikkelingen in de Nederlandse wet- en regelgeving.

Actualiteiten

De IND wil weten of een organisatie financieel gezond is. Voorheen was het beleid dat de IND vroeg om de volgende stukken:

1. Verklaring omtrent betalingsgedrag Belastingdienst;
2. Een jaarrekening van de organisatie; of
3. Bankverklaring waarin de bank verklaart dat de organisatie voldoende solvabel is.

Per 1 april heeft de IND zonder enige vooraankondiging of zonder een overgangsregeling dit beleid gewijzigd. Nu dient de organisatie een jaarrekening met een controleverklaring te overleggen. Er bestaan drie soorten verklaringen die een registeraccountant kan afgeven: een goedkeuringsverklaring, een samenstellingsverklaring en een controleverklaring. De IND wenst voortaan dat religieuze organisaties een controleverklaring kunnen overleggen. Deze controleverklaring valt in de zwaarste categorie en is tevens ook de duurste verklaring die een accountant kan afgeven.

Opmerkelijk is dat alleen religieuze organisaties een controleverklaring moeten overleggen, terwijl andere werkgevers alsook de erkende referenten zo'n verklaring niet hoeven te overleggen. Ook heeft de IND nog geen uitleg gegeven waarom religieuze organisaties nu ineens een controleverklaring moeten overleggen. Het gevolg van dit gewijzigde beleid is dat het voor religieuze organisaties het nog moeilijker, zo niet onmogelijk wordt gemaakt om buitenlandse religieuzen naar Nederland te halen. Ook voor verlengingen van verblijfsvergunningen stuiten religieuze organisaties op dit probleem. Ons inziens worden de religieuze organisaties door deze beleidswijziging van de IND onevenredig benadeeld en is het discriminatoir.

Plan van aanpak

Everaert en de KNR zullen dhr. T. Peek RA benaderen met het verzoek tot een deskundigenverklaring. Dhr. Peek is als financieel stafmedewerker werkzaam geweest bij de KNR, is momenteel penningmeesters bij het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK. Daarnaast is dhr. Peek bij diverse religieuze instituten betrokken en heeft hij tot voor kort les gegeven op de accountancy-opleidingen op de Universiteit Tilburg en Nijenrode.

Middels deze deskundigenverklaring hopen we de IND ervan te overtuigen dat de geëiste controleverklaring niet nodig is, dan wel niet door de beroepsgroep kan worden verstrekt voor dit soort organisaties. In aanvulling op de deskundigenverklaring zullen we de IND wijzen op het discriminatoire karakter van deze beleidswijziging en de onredelijkheid ervan. Indien de IND niet genegen is om het beleid aan te passen tot een gunstigere regeling, dan zit er niets anders op dan de beleidswijziging te laten toetsen door een rechter.

In de tussentijd adviseren wij religieuze instituten, indien u een verblijfsvergunning gaat aanvragen of een verlenging ervan en u heeft geen controleverklaring die u kunt overleggen, een verklaring van uw accountant bij de aanvraag te voegen, waarin deze verklaart géén controleverklaring te kunnen verlenen, en dit uitlegt, alsmede de IND te wijzen op de onrechtmatigheid van deze beleidswijziging.

Zodra de KNR en Everaert beschikken over de deskundigenverklaring en een standaard begeleidende brief, kunt u deze stukken meesturen met de aanvraag. Mocht u eerder stuiten op het bovengenoemde probleem dan kunt u uiteraard contact opnemen met de KNR of met Everaert.

“Wat mogen religieuzen doen op basis van hun verblijfsvergunning en wanneer mogen zij een betaalde baan hebben?”

Op basis van de eerste verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als kloosterling / zendeling/ voorganger (tussen 0-5 jaar) mag de buitenlandse religieus alleen die werkzaamheden verrichten die in lijn zijn met de doelstelling van het religieus instituut, en die ook de Nederlandse religieuzen van het religieus instituut normaal gesproken verrichten.

Wanneer het religieus instituut contemplatief van aard is, dan mogen ook de buitenlandse religieuzen niet naar buiten treden, zoals maatschappelijk werk verrichten of iets dergelijks.

Wanneer het religieus instituut actief van aard is en doelstellingen heeft als jeugdzorg, onderwijs of ouderenzorg of iets vergelijkbaars, dan mogen buitenlandse religieuzen deze activiteiten verrichten. Het is niet de bedoeling dat de buitenlandse religieus werkzaamheden gaat verrichten die eigenlijk als betaalde baan kunnen worden aangemerkt, zoals een leerkracht godsdienst op een school of als verpleger werkzaam zijn in een ziekenhuis.

Hiervoor is de verblijfsvergunning niet bedoeld.

Na 5 jaar:

- In geval sprake is van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als kloosterling / zendeling/ voorganger wordt automatisch door de IND op het verblijfspasje de aantekening geplaatst “arbeid is vrij toegestaan”.
- Kan de buitenlandse religieus in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning voor reguliere arbeid. In dat geval moet de verblijfsvergunning kloosterling/zendeling/voorganger worden omgezet in een verblijfsvergunning arbeid regulier.
- Kan de buitenlandse religieus in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. In dat geval moet de religieus wel aan kunnen tonen dat deze een eigen inkomen heeft. Dit kan alleen indien de religieus een betaalde baan heeft. Heeft de buitenlandse religieus geen eigen inkomen dan komt de buitenlandse religieus pas in aanmerking voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd na een verblijf van 10 jaar of langer in Nederland.
- Naturalisatie m.a.w. een Nederlands paspoort aanvragen. Hiervoor is een eigen inkomen niet vereist. Wel zal de buitenlandse religieus afhankelijk van diens afkomst afstand moeten doen van zijn of haar oorspronkelijke nationaliteit. Voordeel is dat wanneer je een Nederlands paspoort bezit, je ook EU-burger bent met alle voordelen die hieraan verbonden zijn, zoals vrij reizen en werken in EU landen.

Na 10 jaar:

mogelijkheid tot een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd zonder een eigen inkomensvereiste.

0-5: verblijfsvergunning als kloosterling/zending/voorganger

0-5 jaar:

- verblijfsvergunning als kloosterling/zending/voorganger

Na 5 jaar:

- aantekening ‘arbeid vrij’
- Verblijfsvergunning voor reguliere arbeid
- Verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd met eigen inkomen
- Naturalisatie

Na 10 jaar:

- Verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd zonder eigen inkomen

Afbakening voorganger/kloosterling/zending

- Par. 20 en 21 Regeling Uitvoering Wet arbeid vreemdelingen
- Onderwerpen overleg met UWV op 5 april 2016
- Afbakening voorganger/kloosterling/zending
- Welke activiteiten mogen door een kloosterling/zending worden verricht?
- Welke activiteiten mogen door een voorganger worden verricht?
- Aanstelling als priester via het bisdom: voorgangersvergunning en minimumloon
- Werkzaamheden als priester door een kloosterling
- Plaats van de arbeid

Welke activiteiten mogen door een kloosterling/zending worden verricht?

‘*Voorganger*’: gezichtsbepalende persoon van de organisatie, die als zodanig ook naar buiten treedt (pastoor of de imam)

‘*Zending*’: treedt met een religieuze boodschap naar buiten, maar is geen voorganger omdat hij of zij niet gezichtsbepalend is in de organisatie

Met betrekking tot de mogelijkheid van vrijwilligerswerk in geval van het verrichten van onbezoldigde activiteiten die niet onder de doelstelling van het religieus instituut vallen, is deze procedure relatief eenvoudig. De organisaties waarvoor de religieus vrijwilligerswerk gaat doen, kan deze vrijwilligersverklaring aanvragen. Deze mogelijkheid werd door het UWV tijdens ons gesprek in april 2016 zelf ter sprake gebracht.

Welke activiteiten mogen door een voorganger worden verricht?

- Activiteiten die voortvloeien uit de doelstellingen van de congregatie, zoals deze blijken uit de statuten of de constituties
- Activiteiten buiten het klooster zijn toegestaan als deze voortvloeien uit de doelstellingen (bijv. vrijwilligerswerk in opvanghuis)
- Kloosterlingen mogen substantieel tijd besteden aan inburgering

- Kloosterlingen mogen niet in een reguliere functie of setting werken (bijv. doelstellingen ‘ziekenbezoek’: niet de bedoeling dat een zuster in een plaatselijk ziekenhuis als verzorgende gaat werken. ‘Jeugdwerk’: niet de bedoeling dat men als godsdienstleraar op een school fungeert)
- Vrijwilligerswerk dat niet onder de doelstellingen van de congregatie vallen mag wel worden verricht als de werkgever een zogenoemde ‘vrijwilligersverklaring’ van UWV krijgt die de activiteiten dekt.

Aanstelling als priester-religieus via het bisdom: voorgangersvergunning en minimumloon

- Voorgaan in de eredienst, de liturgie en het verrichten van de sacramenten.
- Indien de voorganger lid is van een congregatie mag hij, op het arbeidsmarktadvies als voorganger, ook de activiteiten verrichten die voortvloeien uit de doelstelling van de congregatie, zoals deze blijkt uit de statuten of constituties (zeg maar: de activiteiten ‘als kloosterling’) [??]

Werkzaamheden als priester door een kloosterling

- Indien sprake is van een aanstelling als priester via het bisdom moet altijd een vergunning als voorganger worden gevraagd; ook bij parttime werk.
- Dan geldt de eis van het minimumloon, dat bovendien marktconform moet zijn.
- Ook bij parttime werk moet het loon ten minste het volledige maandloon bedragen en marktconform zijn.
- De gelofte van armoede staat aan deze eis niet in de weg nu in dat geval het loon aan de congregatie kan worden uitbetaald.

Priester-religieuzen die een verblijfsvergunning als kloosterling bezitten, hebben de mogelijkheid om op deze vergunning incidenteel pastorale werkzaamheden te verrichten. De grens die het UWV hanteert is < dan 50% van de arbeidstijd mag aan pastorale werkzaamheden worden verricht op grond van een verblijfsvergunning als kloosterling, mits uiteraard deze werkzaamheden volgen uit de doelstelling/statuten/constituties van het religieus instituut. In geval de priester-religieus méér dan 50% pastorale activiteiten verricht voor een bisdom, dan zal de verblijfsvergunning moeten worden omgezet in een verblijfsvergunning voor ‘voorgangers’, waarbij het UWV/IND het bisdom als referent aanmerkt. Deze wordt door de IND/UWV beschouwd als “werkgever” van de buitenlandse religieus, ondanks de primaire relatie van het lidmaatschap tussen de buitenlandse religieus en zijn/haar religieus instituut.

Plaats van arbeid

- Kloosterlingen mogen activiteiten als voorganger verrichten, mits deze ondergeschikt zijn aan de activiteiten als kloosterling.
- ‘Ondergeschikt’ = ‘minder dan 50% van de totale arbeidstijd’
- Nog onduidelijk of daarbij het aantal uren per week of per maand moet worden gehanteerd. (JD merkte op dat, gelet op hoogtijdagen zoals uitvaarten, christelijke feestdagen e.d. het de voorkeur verdient om het aantal uren per maand te hanteren).

Na 5 jaar: aantekening ‘arbeid vrij toegestaan’

- Een priester met een vergunning als voorganger waarbij het bisdom als werkgever/referent optreedt, mag in het gehele bisdom als voorganger werken.
- Kloosterlingen en zendelingen mogen de activiteiten verrichten die uit de doelstellingen van de congregatie voortvloeien, ook als deze buiten de kloostermuren plaatsvinden, ongeacht de plaats in Nederland.

Wanneer je verblijfsvergunning voor bepaalde tijd de 5 jaar overschrijdt, kan je deze aantekening op aanvraag bij het UWV krijgen. In dat geval hoef je geen nieuwe verblijfsvergunning aan te vragen, maar krijg je een nieuw verblijfpasje met deze aantekening erop.

Na 5 jaar: verblijfsvergunning voor reguliere arbeid

- De religieuze heeft 5 jaar zonder onderbreking beschikt over een verblijfsvergunning als religieuze
- De religieuze blijft werkzaam als religieuze, maar wil er ander werk naast doen
- De religieuze krijgt na 5 jaar de aantekening:
 - Automatisch bij de eerstvolgende verlenging
 - Op aanvraag (bijvoorbeeld als hij na 5 jaar nog geen verlenging hoeft aan te vragen)
- Het r.i. blijft referent

Op het moment dat je als religieus een betaalde baan hebt gevonden, dan dien je de bestaande verblijfsvergunning voor kloosterling om te zetten in een verblijfsvergunning regulier arbeid. In dat geval wordt de werkgever waarmee je een arbeidscontract sluit de referent voor deze verblijfsvergunning. Voorwaarden voor deze verblijfsvergunning is: voldoen aan het minimumloonvereiste en minimaal een jaarcontract of langer op moment van aanvraag verblijfsvergunning.

Na 5 jaar: verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd met eigen inkomen

- De religieuze heeft 5 jaar zonder onderbreking beschikt over een verblijfsvergunning als religieuze
- De religieuze heeft (zicht op) een betaalde baan bij een reguliere werkgever
- De arbeidsovereenkomst is nog tenminste een volledig jaar geldig op de dag waarop de aanvraag of de melding door de IND wordt ontvangen
- Het salaris voldoet aan het wettelijke minimumloon
- Het r.i. meldt zich af als referent; de werkgever meldt zich aan

De participatieverklaring is vanaf 1 juli 2017 nieuw. Onduidelijk is vooralsnog wat deze verklaring nu eigenlijk precies inhoudt en hoe deze in de praktijk gaat uitwerken. In ieder geval is het bedoeld om buitenlanders de Nederlandse normen en waarden te erkennen.

Na 5 jaar: naturalisatie

- Vijf jaar onafgebroken rechtmatig verblijf
- Inkomen nog een jaar beschikbaar of de laatste drie jaar beschikbaar geweest op moment aanvraag (minimumloon: à € 1.551,60 1/1/2017)
- Inburgering

- Taal (Lezen Luisteren Schrijven Spreken)
- Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA)
- Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS)
- Per 1 juli 2017: participatieverklaring
- 6 maanden beslistermijn

Hierbij geldt geen inkomenstoets. De aanvraagprocedure is lang, namelijk maximaal 12 maanden. Geadviseerd wordt om een jaar voordat de verblijfsvergunning voor bepaalde tijd afloopt de aanvraag tot naturalisatie in te dienen, zodat een verblijfs gat wordt voorkomen. Het wetsvoorstel, waarmee de naturalisatietermijn wordt opgeschroefd naar 7 jaar, is voor onbepaalde tijd opgeschort, hangende de kabinetsformatie. Wel zal er overgangsrecht zijn, geldend voor personen die al drie jaar verblijf hebben op het moment dat het wetsvoorstel wordt geïmplementeerd.

Na 10 jaar: verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd zonder eigen inkomen

- 10 jaar onafgebroken verblijf
- Inburgering
 - Taal (Lezen Luisteren Schrijven Spreken)
 - Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt
 - Kennis van de Nederlandse samenleving
 - Per 1 juli 2017; participatieverklaring
- Geen inkomenstoets
- 3 maanden beslistermijn

Er is de mogelijkheid van zoekjaarvergunning voor hoger opgeleiden. Wanneer buitenlandse religieuzen een bachelor/master opleiding doen aan een universiteit in Nederland dan kan deze een aanvraag doen om wijziging naar een verblijfsvergunning voor zoekjaar hoogopgeleiden. Deze vergunning biedt de religieus de mogelijkheid om 1 jaar vrije toegang te hebben op de Nederlandse arbeidsmarkt. Dit betekent dat de religieuze met die vergunning een jaar kan werken en een arbeidsplaats kan zoeken bij een werkgever die het ‘erkende referentschap’ heeft. Het zoekjaar wordt niet verlengd. Vindt de zoekjaarhouder geen werk voor na het zoekjaar dan moet hij of zij Nederland verlaten, of wijzigen naar een ander type verblijfsvergunning als dat (nog) mogelijk is.

Het zoekjaarprogramma is van toepassing op mensen die in Nederland een WO of HBO opleiding hebben afgerond en mensen die buiten Nederland een WO opleiding hebben afgerond aan een universiteit, die is opgenomen in een ranglijst. De zoekjaarvergunning moet binnen 3 jaar na afronding van de opleiding worden aangevraagd.

Religieuzen die een WO of HBO opleiding volgen of in het buitenland zijn afgestudeerd kunnen het beste even met Thomas van Houwelingen van Everaert Advocaten bellen om deze mogelijkheid te bespreken (020-752 32 00). Zie ook de informatie op de website van everaert: <https://www.everaert.nl/nl/zoekjaar>

Plenair overleg

Vragen in de zaal:

- *Een gelegaliseerde geboorteakte; waarom moet deze worden overgelegd en wie bepaalt dat de geboorteakte is gelegaliseerd?* Een gelegaliseerde geboorteakte dient om de identiteit van de buitenlander vast te stellen. In Nederland nemen ze geen genoegen met een paspoort wanneer een buitenlander zich moet registreren bij de plaatselijke gemeente. De procedure van het legaliseren van een geboorteakte kan worden gevonden op het internet via deze link:
<https://www.nederlandwereldwijd.nl/wonen-werken/buitenlandse-documenten-legaliseren>
- *Als je een aantekening 'arbeid is vrij toegestaan' op de bestaande verblijfsvergunning voor kloosterling hebt, mag je dan gewoon betaald werk gaan doen en hoef je dan daarvoor geen werkvergunning te hebben?* Nee, het is niet zo dat wanneer je een baan hebt gevonden je zo gewoon kunt beginnen met werken. Wanneer je uitzicht hebt op een betaalde baan, dan zal je de verblijfsvergunning voor kloosterling moeten omzetten in een verblijfsvergunning voor reguliere arbeid. Immers je status wijzigt. Zo'n verblijfsvergunning voor reguliere arbeid wordt door de IND verleend, als je voldoet aan het minimumloon gedurende minimaal een jaar. Bij zo'n verblijfsvergunning voor reguliere arbeid is de werkgever de referent en niet meer de congregatie. Zie voor meer informatie sheets 12 en 13.
- *Waarom moeten er voor interne functies binnen de congregatie ook een werkvergunning worden aangevraagd?* Omdat de Wet arbeid vreemdelingen en de Vreemdelingenwet dit zo heeft geregeld. Religieuzen vallen in het 'hokje' verblijf arbeid regulier. Dit impliceert dus ook dat er een werkvergunning nodig is voor de werkzaamheden waarvoor de verblijfsvergunning wordt aangevraagd.
- *Hoe moet een verblijfsvergunning voor een kloosterling worden aangevraagd als het gaat om de hoogste bestuurder, zijnde de generale overste?* In de praktijk komt het erop neer dat onder de aanvraag twee dezelfde handtekeningen komen te staan, namelijk die van de generale overste. Eén als ondertekening namens de referent, zijnde de congregatie. Eén als ondertekening namens de vreemdeling, zijnde de persoon waarvoor de verblijfsvergunning wordt aangevraagd. Deze werkwijze is heel gebruikelijk bij familiebedrijven en wordt door de overheidsinstanties ook geaccepteerd.

Dhr. Reurs wijst de aanwezigen tot slot er nog op dat op de website van Everaert een apart deel wordt gereserveerd voor aanvraagprocedures van religieuze organisaties. Op deze site wordt nuttige informatie verstrekt om de aanvragen van verblijfsvergunningen wat makkelijker te maken.

Ter afsluiting leest zuster Mary een korte tekst voor over wijsheid:

*Wijsheid is soms even zwijgen
zodat je horen kunt wat God wil zeggen
hoe Hij aan jou wil uitleggen
dat je vrede bij Hem kunt verkrijgen.
Wijsheid leert je luisteren naar Vaders wens.*

*Wijsheid is soms even zwijgen
je eigen mening eventjes parkeren
zodat je niet de ander gaat bezeren
omdat jezelf zo graag gelijk wilt krijgen
wijsheid geeft je aandacht voor de medemens.*